

МАЛА ШКОЛА ТОЛЕРАНЦИЈЕ

РАЗЛИЧИТИ=РАВНОПРАВНИ

На слово, на слово...

Ова публикација реализована је уз подршку покрајинског секретаријата за спорт и омладину.

УДРУЖЕЊЕ ГРАЂАНА

LOKALNA
AKCIJA

Напомена: Ставови изнети у овој публикацији су лични ставови аутора и не одражавају ставове Покрајинског Секретаријата за спорт и омладину.

У дефинисању неких појмова у овој публикацији консултован је Велики речник страних речи и израза, аутора И. Клајна и М. Шипке,
у издању *Прометјеја*, Нови Сад, 2006. године

АБ **В** ГДЂЕЖЗИЈКЛЉМНЊОПРСТЂУФХЦЧШ
АЖНО

је бити свестан свега што нас ограничава у животу – затвореност у једну групу, једну територију, мало знања о другима, о сопственој и туђој историји, непознавање својих и туђих обичаја и навика, неприхватање различитости, крутост, опирање променама у понашању и разумевању других људи, страха од промена и непознатог.

ВАЖНО је знати да ограничења у животу можеш превазићи тако што ћеш учити и стицати знања кроз образовање у школи али и проширивати своје видике и знање кроз дружење са различитим људима, користити интернет као извор знања, а не само за игрице, путовати кад год ти то средства и време дозволе и видети лепоте, првенствено своје али и свих других земаља.

А Б В Г Д Ђ Е Ж З И Ј К Л Љ М Н Њ О П Р С Т Ћ У Ф Х Ц Ч Џ Ш

ГРАФИТИ

Реч потиче од италијанске речи *graffito* што значи шкрабати, а корен ове речи је у старогрчком језику, од речи *graphein* што значи писати.

Данашњи графити су један од омиљених начина исказивања мишљења младих људи. Могу бити у виду цртежа или писане поруке на зиду зграде, ограде или на било којој другој јавној површини. Ликовно лепо урађени, са духовитим и мудрим порукама заиста могу допринети и лепоти наших улица, али могу бити и тема за размишљање о животу.

Добра је свака активност младих која брише графите који у себи носе поруке мржње према људима, одређеним групама или нацијама.

Покушај да замислиш како би се ти осећао да је та порука упућена теби.

А Б В Г

Д

Ђ Е Ж З И Ј К Л Љ М Н Њ О П Р С Т Ћ У Ф Х Ц Ч Ш

ДРУШТВЕНЕ МРЕЖЕ

Најпопуларнији начин за комуникацију путем интернета. Наћи некога да те саслуша, прочита оно што желиш да кажеш, да са њим поделиш своје срећне и тужне тренутке и да му се похвалиш својим успесима веома је тешко у свакодневном животу у школи, породици или неком твом окружењу, али друштвене мреже то омогућавају веома лако и брзо. Да ли је то оно право, мораћеш сам да пресудиш.

Друштвене мреже ти омогућавају да добијеш пажњу и да не будеш сам, али исто тако могу постати канали за слање мржње, ружних речи и погодне су да лаж, искривљена истина или изјава без довољно знања постану извор нечовечности. И зато:

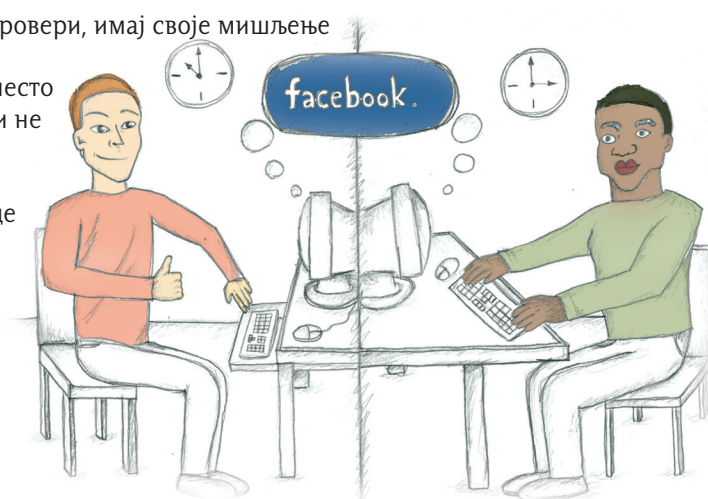
 Не веруј свему што је написано на друштвеним мрежама, провери, имај своје мишљење

 Не формирај своје мишљење и став само на основу једног, често недобронамерног натписа о неком појединцу, групи којој ти не припадаш или припаднику народа којем ти не припадаш

 Не пиши и не ради другима оно што не желиш да други раде или пишу о теби

 Не шири нетрпељивост према другима само зато што то и други раде

 Стварај и негуј праве пријатељске односе преко друштвених мрежа

А Б В Г Д Ђ Ж З И Ј К Л Љ М Н Њ О П Р С Т Ћ У Ф Х Ц Ч Џ Ш

Е ТИКЕТИРАЊЕ

Етикета – натпис, цедуљица, листић на роби, етикетирање – глагол резервисан за „означавање“ људи, најчешће негативно, погрдно вредновање људског понашања и личности.

Етикету добија особа која се вреднује на основу, најчешће, само једне особине или понашања и онда се та процена прошири на читаву особу, а најчешће се добија од особе која неоправдано мисли да је „изнад“ особе коју етикетира.

Како се у лабораторији за етикете прави етикета за људе?

Прво треба да поседујеш особине особе „изнад“, затим узмеш око 300 грама ароганције, исто толико неаргументованости, око 200 грама предрасуда, 200 грама стереотипа, пет до шест увреда, једну до две мане без разлога, као „зачине“ додаш по кашикицу дискриминације, нетолеранције, насиља и страха од непознатог и равноправности. Количине се могу мењати у зависности од етикете. Све се измеша и залепи на некога без размишљања.

Једном залепљена етикета тешко се скида, зато добро упознај себе и друге, пре него што пожелиш да направиш и залепиш етикету другима, али и себи.

А Б В Г Д Ђ Е Ж **З** И Ј К Л Љ М Н Њ О П Р С Т Ћ У Ф Х Ц Ч Џ Ш

ЗЛОСТАВЉАЊЕ

Зашто га тучеш?
Зато што је слабији!

Зашто га псујеш?
Зато што га мрзим!

Зашто га одбацујеш?
Зато што није „од мојих“!

Зашто га оговараш?
Зато што је гори од мене.

Зашто га омаловажаваш?
Зато што није као ја!

Зашто га не волиш?
Тако су ми моји рекли.

Зашто се не дружите?
Зато што ме не разуме, а
ни ја њега!

Зашто му шаљеш ружне
поруке преко фејса?
Зато да би му се сви
смејали!

**ПРОМЕНИ СЕ, УПОЗНАЈ СЕБЕ И ДРУГЕ КОЈЕ ЗЛОСТАВЉАШ.
ТО ЈЕ КОРАК КА РАЗУМЕВАЊУ И ПОШТОВАЊУ!**

А Б В Г Д Ђ Е Ж З И Ј К Л Љ М Н Њ О П Р С Т Ћ У Ф Х Ц Ч Џ Ш

Не верујете ниским

а, нарасло би.

ИДЕНТИТЕТ

је скуп обележја по којима се једна особа разликује од свих других.

Твој идентитет зависи од улога које су ти у животу додељене (нечије дете, сестра, брат...), које си сам бирао (нечији пријатељ, радник у професији коју си одабрао, љубитељ одређене врсте музике, члан неке групе...), од државе, места, града или дела града где си рођен, времена у коме си рођен, расне или националне припадности, физичких карактеристика...

Без обзира на то што твој идентитет одређује нешто на шта ниси могао да утичеш, што није било ствар твог избора, још увек има доста тога што можеш мењати и што зависи од тебе – успех у школи и избор школе, избор будуће професије и касније залагање на послу, избор друштва, забаве, рад на себи и свом изгледу...

Она особа која свој и туђ идентитет одређује само кроз оно што није ствар њеног избора, односно оне друге особе, на пример кроз расну, територијалну или националну припадност, мисли да је све унапред одређено, да ништа не може променити и лако упада у замку стереотипног мишљења и појаву предрасуда.

Треба да знаш, како је рекао један психолог, сваки је човек по нечему као сви други људи, као неки други људи и као ниједан други човек.

По чему имамо право да се разликујемо?

- Обичајима
- Веровањима
- Способностима
- Навикама
- Изгледу
- Језику који говоримо
- Укусима...

По чему не смемо да се разликујемо?

- По обавези да не примењујемо насиље
- По праву на живот
- По обавези да чувамо своје и туђе здравље
- По праву да негујемо своје обичаје и матерњи језик
- По обавези да чувамо природу и нашу Планету...

ИЗЛОЖ

"НОВИ САД, НАЈЛЕПШИ
ГРАД"

НАЈБОЉОЈ
СЕСТРИ

ЛИПЛО

У 20 ЧАСОВА

Вечерас у
излазак са

МА

А Б В Г Д Ђ Е Ж З И Ј К Л Љ М Н Њ О П Р С Т Ћ У Ф Х Ц Ч Џ Ш

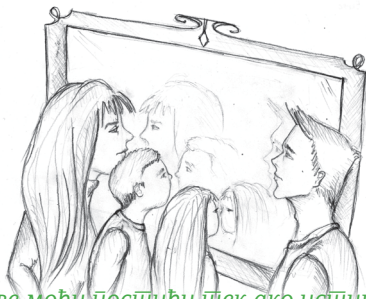
Ј А

Ако желиш да разумеши групе, почни од себе
Оскар Вајлс

Проучавај себе, постављај себи питања и тражи одговоре.

Могућа питања:

- Ко сам ја и какав сам?
- Које су моје особине?
- Које су моје способности?
- Да ли сам развио све своје способности?
- Које су моје жеље?
- Са ким се дружим?
- Шта јесам, а шта хоћу да будем?
- Да ли хоћу и да ли треба да се мењам?
- Кога волим?
- Где грешим?
- Које одлуке доносим?

А добро је ако су могући одговори:

- Трудим се да будем што бољи!
- У мени има много доброг и квалитетног.
- Имам развијене способности ... Учим, радим на развоју већине својих способности скоро свакодневно, покушавам да развијем и неке нове.
- Имам много жеља, трудићу се да их остварим.
- Бирао сам пријатеље по квалитету личности а не богатству и по томе одакле су.
- Ја радим на развоју своје личности, не плашим се да признам своје слабости!
- Радићу на томе да променим оно што није добро код мене.
- Доста тога је у мојој моћи када је у питању мој живот.
- Волим људе и схватам да сви имамо добре и мање добре особине.
- Мислим да своје грешке могу да исправим.
- Трудим се да одлуке које доносим буду у складу са мном и са стварношћу.

Тајна је у томе што ћеш све моћи постићи тек ако истински откријеш какав си, ако ујознаш самој себе, прихватиш групе људе, па са њим што имаш, својим способностима и особинама, покушаш да постићеш оно што желиш и можеш (а то може бити веома мноо).

А Б В Г Д Ђ Е Ж З И Ј К Л Љ М Н Њ О П Р С Т Ћ У Ф Х Ц Ч Џ Ш

МУЛТИКУЛТУРАЛНОСТ

Најбоље ћеш разумети ову реч ако је дефинишемо кроз речи од којих је састављена – мулти и култура:

Мулти, од латинске речи *multus* – многи, као први део сложенице показује да онога што је означено другим делом има много и да се може јавити у више облика.

Култура, латински *cultura*, има више значења, свеукупност материјалних и духовних вредности, образованост, просвећеност, традиција, језик, лепо понашање...

Мултикултуралност – прожимање и заједнички живот више култура у једној средини.

Веома лако ћеш видети да око тебе постоје други људи који развијају културу другачију од културе твог народа, али није довољно прихватити да неко са другачијом културом живи поред тебе али одвојено од тебе, већ је добро упознати се са другачијом културом, обичајима, књижевним и ликовним делима, музиком, језиком, начином облачења, начином комуницирања, другачијим погледом на свет... Обогатити себе новим знањем не значи одбацити своје. У сваком од нас има довољно простора за нешто ново, занимљиво и драгоцено, а да се при томе не губи ништа од сопствене културе и суштине.

А Б В Г Д Ђ Е Ж З И Ј К Л Љ М Н Њ О П Р С Т Ћ У Ф Х Ц Ч Џ Ш

О Б И Ч А Ј

Обичај је правило које је настало дуготрајним понављањем у неком друштву. Неки обичаји се везују само за један крај града, неко село, могу се односити на цео народ, а неки обичаји могу бити исти за више народа. Проучавањем обичаја и културне традиције најбоље видимо суштину развоја једног народа. Чувајући обичаје, чувамо и идентитет свог народа.

Обележавање неког обичаја не ретко са собом носи пријатне тренутке, окупљање, лепе емоције. Добро су нам познати различити обичаји за празнике као што су Божић, Ускрс, Нова година, рођендани, имендани, свадбе...

Што боље познајеш обичаје свог народа, боље ћеш разумети и прихватити да други народи имају своје обичаје, да они могу бити различити од твојих, али за њих исто тако важни као и твоји за тебе.

Било би добро да твоје друштво уведе обичај да идете једни код других за све празнике и упознате обичаје људи који живе у нашој земљи. Тако ће се и радост дружења, пријатних тренутака и емоција умножавати. Ако имате прилике, упознајте што више обичаја људи на нашој планети.

А Б В Г Д Ђ Е Ж З И Ј К Л Љ М Н Њ О П Р С Т Ћ У Ф Х Ц Ч Џ Ш

ПРЕДРАСУДА

Реч предрасуда потиче од латинске речи *praеjudicare* што значи судити без довољно информација.

Предрасуде су лични, најчешће негативни, ставови или мишљења унапред донети о неким особама, групама људи или начину живота који нису засновани на стварном познавању тих особа, група или начина живота. Предрасуде најчешће прихватамо и преносимо из породице или групе чији смо чланови. Веома често су праћене снажним емоцијама и склони смо одбацивању и прогањању оних о којима имамо негативне предрасуде.

Карактеристичне речи за предрасуде су:

Сви они су... Ниједан од њих... Увек су... Они увек... Никад нисмо... Ми то никада...

За почетак, за разбијање предрасуда, почни да користиш речи: већина, мали број њих, ми углавном, неко од њих, неко од нас...

Да ли заиста о некоме закључујеш на основу знања о тој особи и њеној реалности или само понављаш оно што си чуо али не и проверио!?

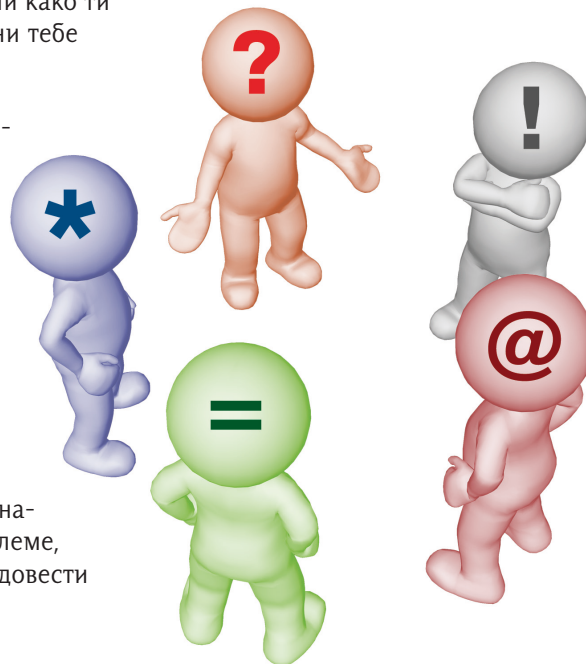
А Б В Г Д Ђ Е Ж З И Ј К Л Љ М Н Њ О П **Р** С Т Ћ У Ф Х Ц Ч Џ Ш

РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА

Решавање проблема и размишљање су најважније делатности и задаци мишљења. Све што усвајаш без размишљања, „здрово за готово“, од речи до речи како ти је саопштено, без провере, не доприноси развоју твог мишљења, а ни тебе самог.

За све што учиш и усвајаш (било у школи или свакодневном животу) тражи објашњење, питај о томе, развијај своја интересовања. Постављеним задацима или разним животним ситуацијама не прилази шаблонски, према већ устаљеним, навикнутим, уобичајеним поступцима који у новој ситуацији можда неће довести до правог решења. При решавању (школских али и животних) проблема треба да повезујеш старо и ново, посматраш услове, уочиш узроке и последице, одвојиш битно од небитног, нађеш заједничке елементе али и оно по чему је нешто различито од другог, примениш опште на појединачно, на основу више појединачних ствари дођеш до општих чињеница ...

Када су у питању људски животи и помешане културе, обичаји, навике, менталитети, најчешће не постоји само једно решење за проблеме, али ће међусобно разумевање, поштовање и преговарање сигурно довести до најбољих решења.

А Б В Г Д Ђ Е Ж З И Ј К Л Љ М Н Њ О П Р С Т Ћ У Ф Х Ц Ч Џ Ш

СТЕРЕОТИПИ

Према речнику страних речи, стереотип значи уједначен, увек исти поступак, неоригинална мисао, банална фраза. Ако ово пренесемо на одређивање особина и личности, стереотип је неоригинално давање истих особина целој групи или народу на основу виђења само једног појединца из те групе или народа. Основа стереотипа је недовољно знање и искуство. Лако и брзо, без провере, „скраћујемо“ поступак закључивања о некоме. Кључне речи код стереотипа су „сви они су“ – па тако некој професији, народу, групи, полу... дајемо добре, а некој лоше особине.

Најбољи пример за младе је стереотип да су сви млади пасивни, да их све мрзи, да су у сукобу са родитељима, да пију и да се дрогирају, спавају до подне... Када упознамо многе дивне младе људе, уверимо се да закључак да су сви млади пасивни и незаинтересовани, заиста не стоји.

Одвикавање од посматрања света кроз стереотипе је дуготрајан и спор процес. За почетак, довољно је да престанемо са етикетирањем појединаца и да размислимо о етикетама које смо сами добили, биле оне лоше или добре. Дозволимо појединцу да може да буде другачији и свој, неоптерећен стереотипом који постоји о његовој групи или народу.

А Б В Г Д Ђ Е Ж З И Ј К Л Љ М Н Њ О П Р С Т Ћ У Ф Х Ц Ч Џ Ш

ТОЛЕРАНЦИЈА

Реч потиче од латинске речи *tolerantia*, (од глагола *tolerare* - толерисати) а значи однос у коме неко потпуно прихвата другог, његове другачије обичаје, уверења, мишљења, уважава права других људи и заједница.

О толеранцији се све више прича управо због опасности коју доноси њена супротност – нетолеранција. Све више је сукоба, ратова, прекида пријатељстава, развода, избегавања и незадовољства, јер смо нетолерантни на различитости, јер смо се усмерили више на мане и недостатке људи са којима смо, а да при томе све мање видимо њихове добре особине.

Колико ти заправо смета нека неважна ствар или мана код некога, ако тај има и низ добрих особина? Колико си ти сам савршен? Да ли си јак и сигуран само када си у друштву истомишљеника?

Како постати толерантнији? За почетак, покушај да увидиш оно што је добро код некога, да се усмериш на оно што волиш а не на оно што мрзиш код другог. Што више мана проналазиш код других људи, све више се сужава круг твојих пријатеља и можда останеш сам.

А Б В Г Д Ђ Е Ж З И Ј К Л Љ М Н Њ О П Р С Т Ћ У Х Ц Ч Џ Ш

Ф

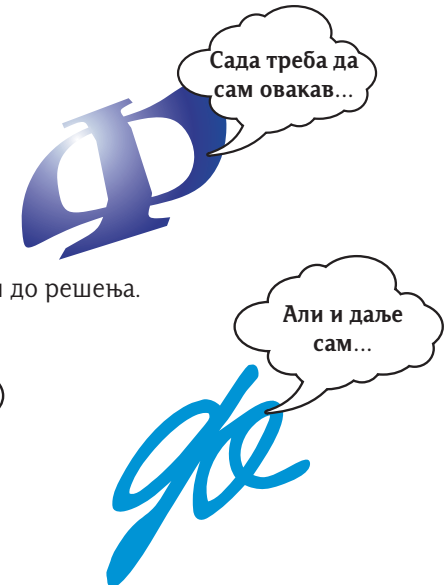
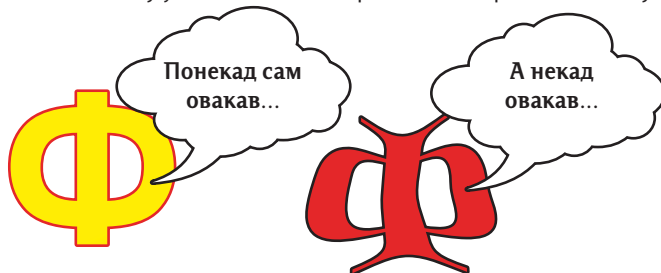
ЛЕКСИБИЛНОСТ

Реч потиче од латинске речи *flexibilis* што значи савитљив, односно у односима људи - онај који је у опхођењу прилагодљив, који своје ставове лако може прилагодити ставовима друге стране.

Бити флексибилан не значи увек се одрећи својих ставова и прихватити туђе. Флексибилност је способност да пронађемо најбољи приступ другом појединцу или групи људи. Један начин разговора добар је у једном окружењу, али треба да осетимо када треба да променимо начин понашања или говора у некој другој средини. Крутост у говору и размишљању спречавају те да видиш какви су други.

Како се постаје флексибилан?

- Окружи се позитивним и ведрим људима.
- Избегавај оне који стално кукају и вечно су незадовољни.
- Буди радознао.
- Повежи се са особама које имају другачије интересе и мишљење од тебе.
- Прилагоди свој начин размишљања некој новонасталој ситуацији.
- Промени своје мишљење када је свима, па и теби, јасно да ниси у праву.
- Мењај увек исти начин решавања проблема ако је очигледно да тај начин не доводи до решења.

А Б В Г Д Ђ Е Ж З И Ј К Л Љ М Н Њ О П Р С Т Ћ У Ф Х Ц Ч Ш

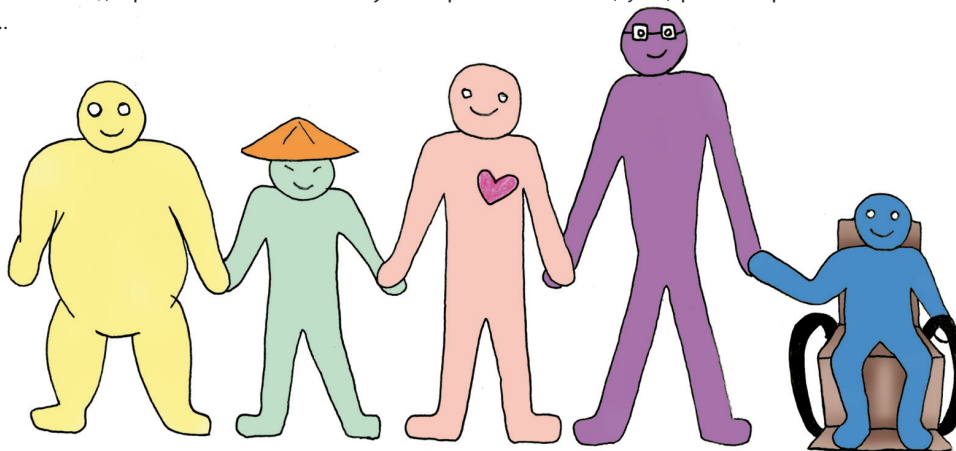
Ч
ОВЕЧНОСТ

Није довољно само бити човек а да то значи и да поседујеш човечност.

Човечност (или хуманост) је активан однос према људским вредностима, према другим људима. Активан однос значи да је то деловање човека, појединца, у правцу среће и добробити других појединаца и друштва, поштовање достојанства, идентитета и живота сваког човека, допуштање развоја, достојанства и слободе другог човека.

Данас, када су на цени добри аутомобили, фирмиране ствари, моћни телефони, велике зараде и незаслужене титуле, заборављамо да високо вреднујемо човечност и бригу за људе.

Хајде да не чекаш велике невоље, непогоде и катастрофе да покажеш колико си човечан. Већ данас попричај са неком особом из твог окружења са којом иначе не причаш, коју скоро ни не познајеш, учини неко мало добро дело (уколико мало добро дело може бити мало), орасположи некога који непримећен живи, учи, ради поред тебе неким лепим комплиментом, ОСМЕХНИ СЕ...

АБВГДЂЕЖЗИЈКЛЉМНЊОПРСТЂУФХЦЧЏ

Ш

КОЛОВАЊЕ

Посматрај школовање као један маратон чија се дужина не мери километрима већ годинама. Сви имамо право и морамо да стартујемо истовремено и већина трчи непрекидно осам година. Већина трчи (и треба да трчи) и наредне три године у средњој школи. Дешава се да овде неко напусти трку. Остали треба да га подрже у напору да остане у трци и да препоне у виду немотивисаности, немаштине, предрасуда или родитељске небриге ипак прескочи. У великој гомили трчи се још једна средњошколска маратонска година. Један део одважних трчи и даље, наредних четири до пет студентских маратонских година. Окрени се око себе, провери ко су тркачи

- добро је ако су ту такмичари различитих способности, из различитих крајева и са различитим могућностима. Сваке године, током прелажења ове тркачке стазе, неко одустаје. Овде не би смело да буде varaња, пречица и забушавања. Један број стиже до краја задовољан својом наградом у виду дипломе. Неки трче и даље, то су они најупорнији, они који знају да их иза следећег круга, следеће окуке чека ново учење и нове године трчања.

Школовање ће бити много лепше, лакше али и занимљивије ако тај дуги маратон трчиш са занимљивим и разноврсним друштвом, где свако од свакога може још нешто додатно да научи и тако стекне знање које се не учи у школи.

Аутор:
Зденка Ивковић

Издавач:
Удружење грађана „Локална акција“, Зрењанин

Илустратори:
*ученици средње школе за дизајн „Богдан Шућуш“ из Нової Сада:
Стефан Челић, Филип Панцић, Ивана Ријавец, Василија Николић,
Мајдалена Зубер, Алекса Новаковић и Душан Ненадић*

Штампа:
СИМБОЛ - Пећроварадин

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

316.647.5 (035)

ИВКОВИЋ, Зденка

Мала школа толеранције : различити = равноправни : на слово, на слово.../ [аутор Зденка Ивковић; илустратори ученици средње школе “Богдан Шупут” из Новог Сада] . - Зрењанин : Удружење грађана “Локална акција”, 2015 (Петроварадин : Симбол). - 16 стр. : илустр. ; 15 x 21 cm

ISBN 978-86-7770-088-1

а) Толеранција - Приручници

COBISS.SR-ID 282517767

